

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. доктор Александър Томов, СУ „Климент Охридски“-София
Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8 Икономика „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури за защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 138 /25.01.2021 Г. на Ректора ЮЗУ „Неофит Рилски“-Благоевград

Автор на дисертационния труд: Геррит Мартинус Яан Термеер

Тема на дисертационния труд: THE POTENTIAL AND STRATEGIC IMPORTANCE OF EXPANDING THE AUTOMOTIVE PRODUCTION FOR BULGARIA'S ECONOMIC DEVELOPMENT: THE IMPACT ON THE TRADE BALANCE

ПОТЕНЦИАЛНОТО И СТРАТЕГИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ НА РАЗШИРЯВАНЕТО НА АВТОМОБИЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ: ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ТЪРГОВСКИЯ БАЛАНС

Обща оценка на образованието на дисертанта

Докторантът Геррит М. Я. Термеер е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка със срок от 3 години със Заповед на Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“-Благоевград № 3305/15.12. 2017 година., считано от 14.12.2017 г. до 13.12.2020 г. с научен ръководител доц.д-р Елена В. Ставрова. Той успешно е изпълнил индивидуалния си план и с решение на ФС на Стопански факултет при ЮЗУ „Н. Рилски“-Благоевград дисертационният му труд е предложен за защита с цел присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Геррит Термеер притежава магистърска степен по Бизнес администрация от Nyenrode University, Breukelen, Holland, специализирал е в областта на Military Intelligence Service във Франция, славянски езици и литература и по-специално руски и полски.

1. Обща характеристика на представеният дисертационен труд

Представеният дисертационен труд „ПОТЕНЦИАЛНОТО И СТРАТЕГИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ НА РАЗШИРЯВАНЕТО НА АВТОМОБИЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ: ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ТЪРГОВСКИЯ БАЛАНС“ е с общ

обем от 361 страници обем и включва: съдържание, увод, пет глави, заключение, библиография (450 заглавия, основно от чужди автори).

Дисертационният труд има обем, съдържание и структура, отговарящи на изискването за изследователски труд с такъв характер.

- ***Актуалност на дисертационния труд***

Представеният за рецензиране дисертационен труд представлява интерес по своя замисъл проект, вече успешно реализиран, като анализ на потенциала на българската икономика за участие в глобалните вериги за създаване на стойност в един важен отрасъл, генериращ значителна добавена стойност като производството на автомобили и резервни части за тях. Заслужават внимание усилията за комплексността на изследването както по отношение на предимствата, така и по отношение на недостатъците или ползите от развитието на тази индустрия в Р. България като част от реалната конвергенцията българската икономика в общия европейски продуктов пазар.

- ***Структура, обем на дисертационния труд***

Представеният за рецензиране дисертационен труд притежава ясно дефинирана и логично изградена структура. Обемът от 361 страници, значителният по обем изследван научен и емпиричен материал отразяват езво задълбочено и аналитично изследване на избраната тематика.

Факторите, определящи динамиката на икономическия растеж са били обект на изследване несъмнено като едни от най-важните и актуални стопанската, социалната и политическата практика.

Потенциалът на една икономика да се развива в модерни производства със значителна добавена стойност е определяща за нейната конкурентоспособност, принос към брутния вътрешен продукт, но същевременно е функция на актуалното състояние на редица отрасли, не винаги свързани с материални ресурси, територия, численост на населението и т.н.

Положителна оценка заслужава избраната методологическа постановка за структуриране на дисертационния труд в последователно следван избор на интерпретация на взаимовръзките между потенциала на една национална икономика, оценка капацитета ѝ в сравнение с държави със сходно развитие е една важна стъпка, направена в този изследователски труд.

В първата глава дисертантът е направил обстоен преглед на литературните източници, посетени на основните икономически теории за икономическия растеж, като са оцертани основните цели на икономическото развитие, определени са основните измерители като общоприети индекси за оценка на компонентите на това развитие. Направен е преглед на приноса на основните икономически за икономическото развитие.

Втората глава на дисертационният труд предлага методологията на изследването като обосновава основните макроикономически компоненти на средата, които ще се изследват, обосновават се времевите параметри на изследването, изборът на валута за оценка на динамиката и други основни методологически постановки. В тази глава се представя и структурирания макроикономически модел, като са определени основните му компоненти: зависима променлива и независими променливи като инфлация, структура и

динамика на населението, човешки капитал. проверяваме нивото връзка между величините чрез корелационен анализ, който традиционно се използва за числено определяне на степента на асоциация, която може да бъде положителна или отрицателна, между две или повече променливи.

В Третата глава на дисертацията се анализират резултатите от приложения иконометричен модел и

Четвъртата глава какви са ограниченията на нашето проучване и как тези ограничения могат да повлияят на валидността или полезността на нашите констатации.

какви са ограниченията върху проведеното проучване и как тези ограничения могат да повлияят на валидността или полезността на направените констатации.

В петата глава на дисертационния труд е направена оценка на въздействието на производството на автомобили и автомобилни части върху търговския баланс на Р. България.

Шестата глава на дисертационния труд представлява са описани резултатите относно проучванията на двата пазара – на автомобили и автомобилни части – както и потенциалът на България да се включи на тези два пазара.

Описани са резултатите – потвърждават ли се, не се ли потвърждават или частично се потвърждават останените в началото на дисертационния труд научни хипотези.

• ***Оценка за целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд***

Актуалността на разработката е предпоставена от динамичните процеси, които се осъществяват на пазара на автомобили и автомобилни части, както и на части за останалия автомобилен парк. Достоянство на научното изследване е приложеният оригинален подход на автора да разгледа възможностите на България да постигне напредък за изграждане на собствен капазитет за развитие на тази индустрия.

Формулирането на предмета, обекта, целта и задачите на направеното изследване се отличава с висока степен на теоретична обосновааност и яснота. Обектът на изследването е приносът на индустрията за автомобили и автомобилни части за икономическия растеж, Предметът на изследването обхваща оценка капазитета на тази индустрия да заеме конкурентна позиция на общия европейски пазар на подони стоки и услуги. Дефиницираните цели в разработката са не само ясно отграничени, но и последователно изследвани с направения анализ в дисертационния труд. При такава постановка задачите на изследването са аналитично структурирани и дават възможност за последователност и яснота на направения анализ на конкретните аспекти на приносът на анализираната индустрия за икономическия растеж на България.

Използваната научна литература е доказателство за системната работа на докторанта за изследването на сложните теоретични обосновки, но и за обяснение на направените изводи в предложеното за рецензиране изследване.

- ***Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).***

Използваната научна литература е доказателство за системната работа на докторанта за изследването на сложните теоретични обосновки, но и за обяснение на направените изводи в предложеното за рецензиране изследване.

2. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеният дисертационен труд е на много добро научно равнище. Сред несъмнените му достойнства са: значимостта и актуалността на темата; точната формулировка на изследователските цели и съответстваща им структура на изложение; широтата на представянето и коректността при използването на публикации в областта на изследването; адекватността на използваните методи и техники на изследване; коректното и точно представяне на резултатите от изследването в изводите и заключенията след всяка глава; умелото съчетаване в стила на изложението на научната прецизност и четивността.

Наред с изброеното, за крайната ми положителна оценка на дисертацията придавам особена тежест на следните нейни качества: Първо, тя е самостоятелно и оригинално изследване както в теоретичната, така и в емпиричната си част. Трудът съдържа забележим научен принос – изследване на конкретен пример за приноса на индустрия за икономически растеж.

Второ, във всички фази на изследването - от подготовката, през разработването на собствен иконометричен модел, вторичната обработка и стилизирането на статистически данни, калибрирането на модел с данни за България, симулациите с модела, до препоръки за политически решения - е демонстрирано високото ниво на компетентност и изследователски амбиции на докторанта. Трето, този дисертационен труд освен, че ще намери подобаващо място в научната и научно-приложната литература, би могъл значително да подпомогне и изработването на подходящи политически решения за справяне с един изключително сложен и болезнен за нашата страна - развитието на конкурентоспособни отрасли, с висока добавена стойност и участие в глобалните вериги за създаване на тази стойност.

Нямам конкретни критични бележки по дисертацията. В по-общ план може да се дискутира около наличието на известен дисбаланс в полза на теоретичния и емпиричен анализ.

- ***Оценка за приносите, посочени от дисертанта***

Основните научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд включват както следва:

3. Оценка на публикациите по дисертацията

Получените от докторанта резултати в рамките на дисертационния труд са публикувани в четири научни статии, всички самостоятелни. Те дават основание да се приеме, че изследванията по дисертационната тема са получили необходимата публичност и са достигнали до заинтересована аудитория.

4. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря напълно на изискванията за коректно отразяване на съдържанието и приносите на дисертационния труд. Направените изводи и заключения, както и направената справка за приносите представят най-важните резултати от изследването добросъвестно и задълбочено.

Поради значителното богатство на идеи в дисертационния труд, както и съдържателността в представения в текста на дисертацията анализ, авторефератът до определена степен на места прекалено подробно представя огромната база от емпирични данни и доказателства, анализирани от докторанта.

5. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към дисертационния труд могат да бъдат отправени и някои въпроси и критични бележки. Те нямат за цел да омаловажат постиженията на докторанта, а по-скоро да насочат вниманието му към окончателното отредактиране на дисертацията с цел публикуването ѝ като монографичен труд. Целта е да се очертаят проблеми, които касаят връзката между теоретичните възгледи и концепцията за по-нататъшно развитие на този важен сектор от националната индустрия за да може да се гарантира устойчив растеж и стабилност в развитието на автомобилната индустрия и индустрията за резервни части.

Би могло по-обстойно да се разгледат проблемните области свързани с изграждането на капацитет на националната икономика – по отношение наличието и компетенции на човешки капитал, развитието на иновациите, системата за регистриране на патенти и изобретения, политиката на правителството за стимулиране на иновативни производства – все важни компоненти на средата, предпоставящи развитието на индустрия, в която приложението на изкуствен интелект, роботизация изпитват потребности на подготвен персонал.

Към докторанта и по повод представеният за рецензиране дисертационен труд бих искал да отправя следните въпроси:

1. Какви политики и какви инструменти са във възможностите на Правителството за да стимулира развитието на производството на автомобили и автомобилни части в България?

2. Има ли полезни практики, приложени от страните с подобен капацитет, които биха могли да дадат реални резултати?

Заклучение:

Научните приноси на труда на Геерт Термеер свидетелстват за неговата научна добросъвестност, последователност и задълбоченост. Изразявам категорично подкрепата си за присъждането му на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление **3.8 Икономика – Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка.**

Считам, че достойнствата на дисертацията са както в овладяването на научни теории и възгледи и тяхната творческа интерпретация, така също и критичното осмисляне на собствен приносен подход за оценка и анализ на проблемите за догонващото икономическо развитие на България и ролята в този процес на конкретна индустрия.

Като имам предвид достойнствата на дисертацията и научните приноси, съдържащи се в нея препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват уверено и единодушно в подкрепа на присъждането на докторанта Геерт Термеер на образователната и научна степен “доктор“ по научната специалност по професионално направление **3.8 Икономика „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“**

02.03.2012 година
София

Проф.д-р Александър Томов